

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญ

ในปัจจุบันเทคโนโลยีสารสนเทศได้เข้ามามีบทบาทอย่างสำคัญต่อการจัดการสารสนเทศ ในองค์กรการศึกษา ทั้งนี้เนื่องจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2540 กำหนดให้ การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาคน จึงต้องมีการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์ ของรัฐธรรมนูญ สาระสำคัญ คือ มุ่งเน้นให้มีการปฏิรูประบบบริหารและการจัดการศึกษาให้มี ประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยให้มีเอกภาพในเชิงนโยบายและมีความหลากหลายในการปฏิบัติ ทั้งนี้จากกรอบนโยบายเทคโนโลยีสารสนเทศ ระยะ พ.ศ.2544-2553 ประเทศไทย (วรัท พฤษภา กุลนันท์, 2550) ในด้านเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการพัฒนาทางการศึกษา (E-education) ได้ กำหนดยุทธศาสตร์ในการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาให้มีความรู้และทักษะด้านเทคโนโลยี โดย มุ่งเน้นการสร้างระบบการบริหาร จัดการทรัพยากรศึกษาที่มีประสิทธิภาพ เพื่อให้ผู้เรียนได้มีโอกาส ได้เข้าถึงและใช้ประโยชน์จากสารสนเทศเนื้อหาและความรู้ ดังนั้นเทคโนโลยีสารสนเทศและการ สื่อสาร (ICT) จึงเป็นเครื่องมือที่มีพละานุภาพสูงในการช่วยเพิ่มประสิทธิภาพของการจัดการศึกษา และส่งเสริมการเรียนรู้ ทั้งในระบบ นอกกระบบ และการเรียนรู้ตามอัธยาศัย โดยการนำเทคโนโลยี เพื่อช่วยการเรียนการสอน

แนวโน้มการศึกษาที่เปลี่ยนแปลงแนวคิดจากการใช้เทคโนโลยีเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ เพื่อเป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความสามารถทางสติปัญญาสูงขึ้นหรือเพิ่มไอคิว (IQ) มาเป็นการ ส่งเสริมผู้เรียนให้มีความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) เรียนรู้ที่จะใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข เทคโนโลยีที่ถูกจัดอยู่ในกลุ่มของยุคอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic) หรือยุคอี อาทิต คอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต วิดีโอคอนเฟอเรนซ์ มัลติมีเดีย ดาวเทียมเพื่อการศึกษา ฯลฯ ล้วนเป็นสื่อ อิเล็กทรอนิกส์ที่เข้ามามีบทบาทอย่างยิ่งต่อระบบการศึกษา นำเข้ามาใช้ไม่เฉพาะการติดต่อสื่อสาร แต่นำมาใช้เพื่อการเรียนรู้ที่เรียกกันในปัจจุบันว่า อีเลิร์นนิ่ง (e-Learning) หรืออิเล็กทรอนิกส์เลิร์นนิ่ง (Electronic Learning) ซึ่งเป็นแนวคิดทางการศึกษาแบบใหม่ที่เกิดขึ้นจากความก้าวหน้าทางด้าน คอมพิวเตอร์ออนไลน์ ทำให้เกิดการเรียนการสอนระบบต่างๆ และมีชื่อเรียกแตกต่างกันไปไม่ว่าจะ เป็น การเรียนการสอนผ่านเว็บ (Web-based Instruction), การเรียนการสอนออนไลน์ (On-line Learning), การเรียนการสอนผ่านอินเทอร์เน็ต (Internet-based Instruction) หรือแม้แต่จะ

เรียกว่า คอมพิวเตอร์ช่วยสอนบนเว็บ (Computer Aided Instruction on Web) แต่จะแบบจัดเป็นรูปแบบของการเรียนรู้ผ่านระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ทั้งสิ้น จึงทำให้มีความพยายามพัฒนาการเรียนการสอนแบบออนไลน์มากขึ้น ซึ่งการสร้างเว็บเพื่อการเรียนการสอนก็เป็นส่วนหนึ่งของอีเลิร์นนิ่ง นั่นคือ กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่มีเทคโนโลยีสารสนเทศเป็นสื่อและมีบทบาทสำคัญในการบริหารจัดการเรียนการสอนผ่านเครือข่ายคอมพิวเตอร์ (สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ, 2550)

การจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิตเน้นการนำเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาใช้ในการจัดการเรียนการสอน รวมทั้งการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ ดังปรัชญาที่ว่า “เทคโนโลยีก้าวไกล อยู่ที่ไหนก็เรียนได้ ภายใต้มาตรฐานเดียวกัน” จากวิสัยทัศน์และปรัชญาของมหาวิทยาลัย ทำให้มีนโยบายที่ใช้ ICT เป็นกลไกที่สำคัญในการขับเคลื่อนและยกระดับคุณภาพของวิชาการ และเป็นอัตลักษณ์ที่สำคัญของมหาวิทยาลัย โดยวางระบบโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็นในการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนที่อำนวยความสะดวกในการค้นคว้าข้อมูลผ่านระบบคอมพิวเตอร์และเครือข่ายสารสนเทศ เช่น โครงการจัดหาเครื่องคอมพิวเตอร์แบบพกพา (Notebook) ให้แก่นักศึกษาในชั้นปีที่ 1 ได้ใช้ในการเรียนการสอน (One Child One Laptop) โครงการพัฒนาระบบ ICT ของมหาวิทยาลัยในมิติต่างๆ เช่น ระบบสวนดุสิตอินเทอร์เน็ตบรอดคาสต์ติ้ง (Suan Dusit Internet Broadcasting : SDIB) ที่เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารทางการศึกษาของมหาวิทยาลัย, ระบบบริหารการศึกษา (Educational Management), และเทคโนโลยีสารสนเทศสนับสนุนการศึกษา (ได้แก่ ระบบห้องสมุดเสมือน (Virtual library) สำหรับจัดเก็บฐานข้อมูลความรู้ และเป็นแหล่งบริการองค์ความรู้, ห้องเรียนและห้องประชุมทางไกล (Video Conference) ที่ดำเนินการสอนที่เดียวแต่เรียนรู้ได้จากหลายที่ด้วยการเชื่อมโยงการสอนแบบสองทาง ที่นักศึกษาสามารถดูข้อมูลย้อนหลังได้โดยการใช้ระบบ วิดีทัศน์ตามคำขอ (Video on Demand), บริการฐานข้อมูลออนไลน์ (Database), ระบบการสืบค้นหนังสือผ่านอินเทอร์เน็ต (VTLS), ระบบการให้บริการพิมพ์งานผ่านระบบเครือข่าย (Virtual Printing) นอกจากนี้ยังมีห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ มีการสนับสนุนการเรียนรู้แบบอีเลิร์นนิ่ง (e-Learning) รวมทั้งมีตู้ทะเบียนแบบออนไลน์ (E-ASM) ที่นักศึกษาสามารถใช้เพื่อการลงทะเบียน ตรวจสอบผลการเรียนได้อย่างทันสมัย สะดวกและทั่วถึง เป็นต้น (ศิริโรจน์ ผลพันธิน, 2548) เหล่านี้เป็นการลงทุนทางด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน (Infrastructure) ที่สำคัญของมหาวิทยาลัยเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการรองรับบริการผ่านระบบ ICT ให้นักศึกษาสามารถเข้ามาใช้บริการทางด้าน ICT ของมหาวิทยาลัย เพื่อเป็นการเสริมสร้างการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Life long learning) ให้แก่

นักศึกษาสามารถปรับตัวได้ทัน และก้าวเข้าสู่สังคมฐานความรู้ (Knowledge-base society) ได้ในอนาคต (สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ, 2550)

นอกจากนี้มหาวิทยาลัยได้พัฒนาระบบการจัดเก็บข้อมูล เพื่อสนับสนุนมาตรฐานด้านคุณภาพบัณฑิตให้มีความแม่นยำ ถูกต้อง และครบถ้วนสมบูรณ์ ส่งเสริมให้ใช้เทคโนโลยีในการเผยแพร่ตำราที่ทันสมัย ซึ่งผลิตขึ้นโดยการประมวลองค์ความรู้ของคณาจารย์ และส่งเสริมให้ใช้เทคโนโลยีในการสร้างอุปกรณ์การศึกษาที่มีศักยภาพให้กว้างขวางขึ้น เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเองและการเรียนรู้ตลอดชีวิตของนักศึกษา กระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการเรียนการสอนที่ส่งเสริมให้นักศึกษาใฝ่หาข้อมูลเพื่อจะได้เป็นคนทันสมัยด้านความรู้ ก่อให้เกิดนิสัยรักการอ่านหนังสือ นักศึกษาสามารถใช้ความรู้ที่ได้จากการแสวงหาในระบบเทคโนโลยีของมหาวิทยาลัยไปเป็นฐานในการเรียนรู้ร่วมกันในห้องเรียน หรือบนเว็บไซต์ กระบวนการดังกล่าวจะส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของนักศึกษา มาตรา 66 ได้กล่าวไว้ว่า “ผู้เรียนมีสิทธิได้รับการพัฒนาขีดความสามารถในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ในโอกาสแรกที่ทำได้ เพื่อให้มีความรู้และทักษะเพียงพอ ที่จะใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษาในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต” (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2542)

ด้วยการพัฒนาการลงทุนด้าน ICT เป็นไปอย่างรวดเร็ว จากการสังเกตพฤติกรรมการใช้คอมพิวเตอร์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิตที่ผ่านมา พบว่านักศึกษาจะมีการใช้คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตเพื่องานทะเบียนออนไลน์ เช่น การลงทะเบียน เพิ่มถอนรายวิชา การตรวจสอบผลการเรียน รวมทั้งใช้การสืบค้นข้อมูล เพื่อใช้ประกอบการทำรายงานในรายวิชาต่างๆ หรือการเข้าไปทำข้อสอบ/แบบฝึกหัดตามที่ได้รับมอบหมาย นอกจากนี้ นักศึกษาอาจสืบค้นข้อมูลตามความสนใจของแต่ละคน เช่น การฟังเพลงออนไลน์ การดูรายการสินค้าต่างๆ แฟชั่น ซึ่งบางครั้งส่งผลให้เครื่องคอมพิวเตอร์ไม่เพียงพอต่อความต้องการใช้ของนักศึกษา (สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ, 2550)

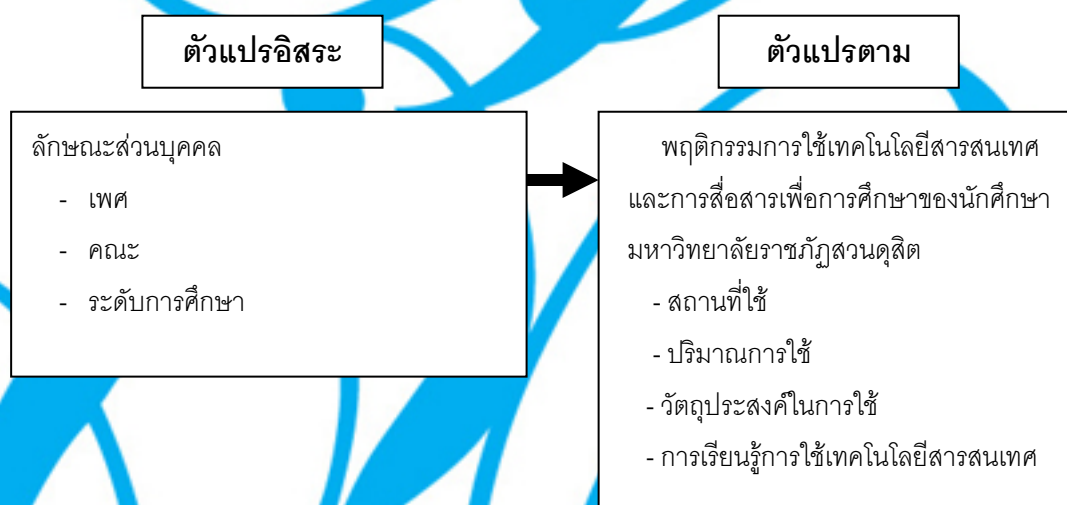
จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยได้ตระหนักถึงความจำเป็นต้องศึกษาพฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษาของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต เพื่อนำมาเป็นฐานข้อมูลในการพิจารณาวางแผนปรับปรุงระบบบริหารงาน กำหนดแนวทางการแก้ไขปัญหา รวมทั้งเพื่อใช้จัดทำข้อเสนอแนะและมาตรการเพื่อส่งเสริมและพัฒนาการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์และเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา ก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการบริหารงานทางด้าน ICT ต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษาของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต
2. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษาของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต โดยจำแนกตามสถานภาพ

กรอบแนวคิด

จากการศึกษาทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่างๆ ผู้วิจัยกำหนดตัวแปรที่ส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษาของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิตออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ เพศ คณะ และระดับการศึกษา ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารด้านสถานที่ใช้ ปริมาณการใช้ วัตถุประสงค์ในการใช้ และการเรียนรู้การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย

1. นักศึกษาที่มีเพศต่างกัน มีพฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษา แตกต่างกัน
2. นักศึกษาที่สังกัดคณะวิชาต่างกัน มีพฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษาแตกต่างกัน

3. นักศึกษาที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีพฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษาแตกต่างกัน

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยโครงการนี้มุ่งศึกษาพฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษาของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต โดยครอบคลุมสาระตามประเด็นต่อไปนี้

1. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่นักศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต ระดับปริญญาตรี ภาคปกติภายในมหาวิทยาลัย ชั้นปีที่ 1 – 4 ระดับปริญญาโท และระดับปริญญาเอก ประจำปีการศึกษา 2550 ทุกหลักสูตร จำนวนทั้งสิ้น 13,290 คน (สำนักทะเบียนและประมวลผล มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต, 2551)

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่นักศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต ระดับปริญญาตรี ภาคปกติภายในมหาวิทยาลัย ชั้นปีที่ 1 – 4 ระดับปริญญาโท และระดับปริญญาเอก ประจำปีการศึกษา 2550 ทุกสาขาวิชา จำนวนทั้งสิ้น 1,732 คน กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้หลักการของ ทาโร ยามาเน (Taro Yamane) ที่ระดับความคลาดเคลื่อน ร้อยละ 5 โดยใช้วิธีการเลือกตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Sampling) (ศิริชัย กาญจนวาสี และคณะ, 2544 : 27) ซึ่งใช้คณะ/สาขาวิชา เป็นหน่วยในการแบ่งชั้น

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา มุ่งศึกษาพฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษาของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต โดยแบ่งเป็นด้านต่างๆ ดังนี้ 1)

2.1 ตัวแปรต้น คือ เพศ คณะ ระดับการศึกษา

2.2 ตัวแปรตาม คือ พฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษาของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต ในเรื่องของการใช้ ปริมาณการใช้ วัตถุประสงค์ในการใช้ การเรียนรู้การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

3. ขอบเขตด้านระยะเวลา ศึกษาเฉพาะในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2551 ระหว่างเดือนเมษายน 2551 ถึงเดือนกันยายน 2551

ข้อจำกัด

เนื่องจากสัดส่วนของนักศึกษาระดับบัณฑิตวิทยาลัยมีปริมาณน้อย เมื่อเทียบกับนักศึกษาระดับปริญญาตรี ดังนั้นในการเปรียบเทียบข้อมูลอาจส่งผลกระทบต่อการศึกษา

นิยามศัพท์

พฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (Behavior using Information and Communication Technology) หมายถึง ลักษณะการกระทำ การประพฤติ ปฏิบัติหรือการแสดงออกถึงระดับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษาในด้านของสถานที่ใช้ ประเภทที่ใช้ วัตถุประสงค์ในการใช้ และการเรียนรู้การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษา (Information and Communication Technology for Education) หมายถึง การนำเครื่องมือ ฮาร์ดแวร์ อุปกรณ์ต่างๆ เช่น คอมพิวเตอร์ เครื่องใช้สำนักงาน อุปกรณ์โทรคมนาคมต่างๆ รวมทั้งซอฟต์แวร์ มาใช้ในกระบวนการรวบรวม จัดเก็บ ประมวลผล เพื่อให้แสดงผลลัพธ์หรือสารสนเทศที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ผ่านเครือข่ายคอมพิวเตอร์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต รวมทั้งผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต

นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต (Students) หมายถึง นักศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต ระดับปริญญาตรี ภาคปกติภายในมหาวิทยาลัย ชั้นปีที่ 1 – 4 และระดับบัณฑิตศึกษา ปริญญาโท และระดับปริญญาเอก ประจำปีการศึกษา 2551 ทุกหลักสูตร

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. ทราบถึงพฤติกรรมในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษาของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต เพื่อเป็นฐานข้อมูลสำหรับการบริหารจัดการ ปรับปรุง และพัฒนาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษา

2. นำไปเป็นข้อเสนอแนะและมาตรการเพื่อส่งเสริมและพัฒนาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษา

3. นำข้อมูลไปประกอบการพิจารณาปรับปรุงแก้ไขหรือพัฒนาระบบการบริหารงานต่อไป